

V sredo in saboto.

izhaja in velja:

celo leto	6 for.	20 kr.
pol leta	3 "	30 "
četrt leta	1 "	70 "
mesec	— "	60 "

Po pošti:

celo leto	7 for.	50 kr.
pol leta	3 "	80 "
četrt leta	2 "	— "
mesec	— "	70 "

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

St. 92.

V Celovcu v saboto 17. novembra 1866.

Tečaj II.

Na znanje.

Meseca decembra začne „Slovenec“ trikrat na teden izhajati in sicer v torek, četrtek in saboto. Kdor ga hoče vnovič prejemati, naj pošlje za mesec december 90 kr., stari gg. naročniki naj pa priložijo naročnini za prihodnje leto 30 kr.

Lepo tudi prosimo, naj vsak naročnik na današnjem listu svoj nadpis pogleda, da zve, kako zastran naročnine stoji. — Kjer ni ničesar zapisanega, plačano je vse; kdor je pa kaj dolžen, vidi zapisano, do katerega časa da je plačal in naj sam izrajta, koliko je na dolgu.

Prav serčno prosimo, naj se zaostali dolg naročnini za 1. 1867 pridene!

Vredništvo.

Kaj so nemškutarji naši res hvale vredni?!

(Konec.)

Zdaj vem, da marsikak „Slovenec v Fraku“ komaj čaka, da bi se oglasil in rekel: „To je vse prazno čenčanje, prazna, jalova teorija ultraslovenska, ki nima v vsakdanjem, praktičnem življenju nobene podlage in nič prave vrednosti. Slovenci namreč, ker nas je tako malo, ne moremo se meriti z velikanskimi narodi, kakoršni so Nemci in Francozi. Razum tega smo v socialnem, političnem, zgodovinskem, trgovskem in obrtniškem oziru v takem položaju, v taki zvezi in v vednem dotiku z Nemci, da nam bo

znanost nemškega jezika vedno ostala neobhodno potrebna.“

Kar prvo zadeva, je sicer res, da je naš slovenski narod v primeri z Nemci le majhen, ali vprašanje je: Ali se sme jagnjetu pravica do življenja odreči, ker ni tako veliko ko krava?! Potem: Kdaj se bodo Nemci nasitili, ako imajo tak strašen apetit, da mislijo vse narode okoli sebe, ki jim se premajhni zdijo, pozobati?! Naj vendar ne pozabijo, da mala suknja malemu človeku ravno tako zadostuje, kakor velika velikemu; da mala bčela še bolji med dela od velikega čmrlja. In če oni toliko na velikost gledajo, naj pomislijo, da smo mi Slovenci le mala vejica slovanskega naroda, kateri je tako velik, da mu solnce nikdar ne zahaja. Temu velikanskemu narodu je že v podobi književne vzajemnosti zarja lepe bodočnosti nastopila. Prej ali poznej se bo tudi, ako Bog da, zlato solnce književnega edinstva med Slovani prikazalo in Slovane med prve narode izobraženega sveta povzdignilo. In pri takih okoliščinah da bi šli mi Slovenci v past tistim ljudem, ki bi nas radi zdaj ponemčili in zatrli v imenu nemške kulture, kar nas njihovi predniki v imenu sv. vere nekdanj ponemčiti in zatreti niso mogli?!

Kar pak drugo zadeva, mislimo, da ni med Slovenci takih prenapetnežev, ki bi tajili, da je nam Slovincem zavoljo bližnjega sosedstva z Nemci in Italijani znanje njih jezikov živo potrebno. Zatorej nimamo mi prav nič zoper to: naj se uči ne samo nemščine, ampak tudi italijanščine po naših šolah vsak, kdor koli misli, da mu bodo ti jeziki pri trgovini, obrtniki ali tudi zaradi višje omike potrebni. Ta potreba bo težko težko kedaj nehala, dokler se ne bomo vsi Slovani v enem književnem jeziku zedinili, ki bi utegnil sčasoma zadobiti največjo velja-

vo izmed vseh jezikov celega sveta. Zato ako bi tržiški in drugi nemškutarji gledeli nemščine samo to zahtevali, kar je dandanašnji zares potrebno, bi jim mi „ultraslovensci“ prav iz srca radi prijazno roko podali, z njimi se pobratili, in dosedanje razprtijo pahnili na dno pekla. Ali žalibože! mi Slovenci — otroci tiste Avstrije, ki je vsem svojim narodom ravnopravnost obljubila in zagotovila, — smo še zmiraj v tako nesrečnem in tužnem stanju, da si moramo s tujimi jeziki glavo ubijati ne toliko zavoljo naših nemških in italijanskih sosedov, zavoljo trgovine ali obrtnije ali višje omike, ampak najbolj in skorej edino le zaradi naše domače gospode, ki je postavljena, za blagor svojega naroda skrbeti, gospode, ki se je pa narodu izneverila in pravi: „Mi se držimo nemške vladajoče kulture in nemškega (v primorji: italijanskega) jezika. Ako nas ne razumite, to nas nič ne briga. Kdor se hoče velike škode ogniti in naše „ferorenge“, „urteljne“ in „pešajde“ zastopiti, ta naj v šolo hodi in se pridno uči nemškega jezika.“

Ali ne vpije vse to v nebo, ker nas zdrava pamet uči, da je gosposka le za blagor ljudstvu postavljena, da se mora torej ona po ljudstvu ravnati, a ne ljudstvo po njej? Kaj se ne bi torej spodobilo, da bi v sedanjem času pregovor: „Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš“, vendar enkrat tudi vsak uradnik na-se obrnil in spoznal, da brez popolnega znanja slovenskega jezika ni sposoben za službovanje med narodom slovenskim, kakor spoznajo naši trgovci, obrtniki in rokodelci, ki imajo z Nemci posla, da brez nemškega jezika shajati ne morejo. Ali pohvaljeni tržiški in drugi nemškutarji nočejo tega spoznati. Njim ni zadosti, da bi se z nemščino pečali in „leitende Culture“ dr-

Besednik.

Zadnji dnevi avstrijske vlade v Mantovi.

Iz prijateljskega pisma.

(Konec.)

Ta dan pred poldnem je tudi prevzela Mantovanska narodna straža vse trdnjave in glavno stražo, takó da je bilo zdaj celo mesto v njih rokah. Ko so bili vsi naši, tudi bolniki, odrinili — okoli šestih proti večeru — tedaj začne prihajati italaska armada. Za danes je napovedan 28. polk ali regiment pešcev, ki se prištevajo brigadi „Pavia“. Prišli so z vlakom, s katerim se zadnji oddelek naše posadke in bolniki proti Nabrežini odpeljati imajo. Njih godba zaigra našim tri pijske ali stavke, predno se v mesto napoti. Jaz pa sem še ostal v mestu do trde noči, da bi še videl svečani dohod italiske armade v Mantovo. Ulice, kjer ima nova posadka priti, so praznično okinčane in polne ljudstva. Jaz se postavim s pomočjo nekega narodnega stražarja na vogel palače „Cavriani“, in opazujem celo svečanost pri dohodu italiske posadke v Mantovo. Z vseh hiš vihrajo

tribojne zastave, ena tik druge, raz oken visé tribojne preproge, po oknih samih pa so postavljene cvetlice in venci, in vsa okra so natlačena lepih praznično okinčanih gospodičin. Sedaj se začne gibanje ljudstva. Bilo je nekaj minut čez šest popoldne. Truma ljudi vseh stanov jo dere naprej, za njo pa mestna godba. Nепrestani vrisk in krik doni od vseh strani. Za mestno godbo jezdi general Medici, mogočna pa prijetna postava srednjih let, obdan in spremljan od svojega štaba. Pri vходу v našo ulico mu doleti prekrasen venec, katerega je s pravo roko vjel in ga na rami nesel. Kakor toča se zdaj vsujejo cvetlice, venci, tribojni traki in kokarde na njega in njegovo družbo od vseh strani. Toliše svečanosti in tako vesoljnega navdušenja nisem videl še nikjer, čeravno sem že dokaj na svetu videl in doživel. Nekteri nemški časniki trdijo, da sprejem italiske armade ni bil tako sijajen in prazničen, pa to se ne more nikoli reči o Mantovi, in po mojem prepričanju tudi o drugih laških mestih ne. Po mojem mnenju izhaja letó trdenje iz nevednosti ali pa iz zavisti nemških dopisateljev. Za take bi najboljše bilo, če bi z lastnimi očmi gledali in na mestu odgovor dajali za vse, kar so videli; drugači tega nikdar ne bodo opazili, česar si po vsej sili ne želé. Pa pustimo letó. —

Za glavnim štabom stopa godba 28. polka, ki je ravno mimogredé neko italijansko potnico igrala. O tej godbi nič drugega nimam omeniti, kakor to, da se ne more in ne sme z našimi godbami srednje vrednosti meriti; štela je okoli 40 mož. Za godbo jezdi poveljnik prvega bataljona in njegov adjutant (pribočnik), za njim bataljon s puško ob rami, za prvim drugi bataljon itd. Za zadnjim ali četrtim bataljonom jezdi kaj lično oblečeni in opravljeni zdravnik polka in na levo od njega duhovnik z zlato-obrobjenim klobukom na glavi. Vriskanja in ukanja ni bilo ne konca ne kraja, cvetlice in venci so leteli na vojake, kakor bi vihar jesensko listje otesal. Za vojaki je stopala narodna mestna straža in oddelek Garibaldincev brez orožja. — Sedaj zapustim tudi jaz svoje mesto in hitim s svojimi prijateljem po stranskej ulici na Virgilijev trg, kjer se je celi regiment, okoli 2000 mož, v red postavljati. Ravno se je jelo mračiti. Tu začno naenkrat z vsemi zvonovi zvoniti k česti došle italiske posadke. Nekoliko minut je trpela tukaj vojaška svečanost, veličastno in ganljivo. Sila velik Virgilijev trg je bil prepolnjen ljudi. Zvonovi umolknejo še le, ko se bataljoni na vse strani razhajati jamejo, vrisk in vesoljno ukanje ni za minuto utihnilo, dokler sem se še jaz v mestu mudil.

žali le zavoljo prave, resnične potrebe, zavoljo bližnjega sosedstva in občenja z Nemci, da bi se, kedar koli bi treba bilo, tudi po nemško bodi si pismeno ali ustmeno dobro odrezati znali, sicer pa v domači deželi domačemu jeziku vlado prepustili, kakoršno ima nemščina na Nemškem. To ne, to. Tako „gmej“ oni nočejo biti. Zato so radi skozi in skozi Nemci, spogajo le nemške „liedertafelje“, ki si prizadevajo tudi trde kranjske hribovce z nemškimi pesmami k pobožnosti vneti, in do „kranjske špraha“ se iz svoje nemške visokosti le takrat ponižajo, kedar jim diše krajcarčki tistih Kranjcev, ki so še zdaj tako divji in neotesani, da po nemško govoriti ne znajo! In kakor se iz njih dosedanjega obnašanja posname, bi radi, da bi jih v tej nemškutariji vse posnemalo po celotni Sloveniji, kar koli škricice nosi. Radi bi po tem takem, da bi nemški jezik vladal na Slovenskem ravno tako, kakor na Nemškem; zato ne samo, da niso hteli potrebe spoznati, da bi se naši sedanji uradniki učenja slovenščine poprijeli, ampak oni so tudi na vsi moč protestovali zoper slovenske šole, in še takih gimnazij Slovincem niso privoščili, ki bina pol nemške in le na pol slovenske bile. Niso li s tem očitno pokazali ne samo, da narodu slovenskemu v sedanjem času nič pravice ne privoščijo, ampak da bi še srčno radi videli, da bi iz naših šol tudi v prihodnje taki možje izhajali, ki bi bili — njim enako od tujščine omamljeni — zatiravci in morivci naroda našega.

Tako se vedejo, kolikor je nam znano, tržiški in vsi drugi nemškutarji naši. Naj jih potem hvali, kdor hoče; ali vsak pravcoljuben človek mora priznati, da namesto hvale le nekaj drugega zaslužijo. Imajo sicer vse polno izgovorov, na ktere se ti nepoštenoviči opirajo; ali vsi ti izgovori bili so že stokrat temeljito ovrženi, ker so skozi in skozi vsi prazni in lažnjivi. — Trdijo, da je naša slovenščina preu bogata, neomikana in neprimerna za uradovanje, ali ta je prazna. Prava, živa resnica je, da je naš slovenski jezik, ako ne bolj, vsaj toliko že omikan, kakor so bili nemščina, madjarščina in hrvaščina takrat omikane, ko so se namesto mrtve latinščine v uradniji vpeljale. Da se pak nemškutarjem slovenščina še danes neprimerna vidi, ni čuda, ker so le v nemško staro in mlado „Presse“ itd. zaljubljeni in se slovenščine bolj ogibljejo, ko strupenega gada! Kedar jim pa kdo v djanji pokaže, da se motijo v svoji sodbi čez slovenščino, ga nemara pisano po strani gledajo, mu pri tožbi nagajajo ali pa se celó ne

sramujejo, zavoljo tega ga za nevarnege rogovileža, panslavista ali celó za sovražnika cesarja in Avstrije izdajati. — Drugi trdijo, da slovenščina, če je prav za uradovanje sama na sebi pripravna, vendar nikakor obveljati ne more, ker je ona novoskovan, ljudstvu nerazumljiv jezik. — Da je tudi ta popolnoma bosa, pričajo nam naši slovenski časopisi in knjige, ktere, dasiravno v tem „nerazumljivem“ jeziku pisane, vendar vsi našinci bodi si kmečkega ali gosposkega stanu radi in z veseljem kupujejo in prebirajo, kar gotovo ne bi storili, ako ne bi razumeli, kar berejo. Res da ni vsaka znanstvena beseda v našem jeziku vsakemu človeku znana, ali pozabiti se ne sme, da velja ravno to od vseh književnih jezikov cellega sveta. Kdor tedaj zavoljo tega čez slovenščino zabavlja, naj se gre z Bogom karat, da ni čudeža storil, in nam Slovincem tacega književnega jezika podelil, ki bi bil slehernemu brez najmanjšega učenja popolnoma umeven. Zatorej gospodje, ki slovenščini v pisarnice branite, nikar ne brbrajte od neumevnosti slovenskega jezika in nikar si ne delajte težke vesti zavoljo nje, ker to je čisto prazen strah in se vam celó nič ne poda, ki dajete z mirno vestjo trdemu Slovincu čisto nemške „pešajde“ in „ferorenge“ v roke, na ktere se revež, če prav slovenski pisati in brati zna, toliko zastopi, ko zajec na boben! Ne da se sicer tajiti, da se je že marsikteri kmetič naš v veliki stiski tiste poštalenske, vsemogočne nemščine za silo nekoliko privadil; res je tudi, da se med njimi še celó taki dobé, kteri, če le kolikaj nemško lomijo, že pohvaljene tržiške nemškutarje posnemajo, iz svoje nemške visokosti na svoje rojake — neotesane pavre — ki nič nemškega ne znajo, zaničljivo gledajo in ponižno za nemške šole in kancelije prosijo, kar nasprotniki naši, „praktischen Sinn und gesunden Verstand des Volkes“ imenujejo. Toda če imajo ljudje take baže „praktischen Sinn und gesunden Verstand“, imajo ga tudi tiste nesnažne živalice, ki pri požaru v svoji neumnosti v ogenj silijo, namesto da bi od ognja bežale!

Antinemškutar.

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju dne 14. nov. — (Deželni zbori. Minister Beust. Italija še ni edina! Mieroslavski.) Še ne

kaj dni in zopet bode se začelo živahno gibanje v deželnih zbornicah, akoravno ne na dolgo časa. Tako imenovani „Verfassungsfreunde“ mislijo tudi letos to ponoviti, kar so lani tako demonstrativno začeli; zahtevati namreč hočejo zopet svojo edinozveličavno februarno ustavo in s tem pokazati, da so še zmiraj pri starem ostali. Mi se sicer nimamo za nič kaj posebnega zdajnjemu ministerskemu predsedniku zahvaliti, — veliko smo pričakovali, pa malo ali nič se je vresničilo! — Vendar pa od te ustave se manj pričakujemo; to so nas poslednja leta učila. Še bolj, kakor v takraj litavski deželah, bode se o državopravnih zadevah pogovarjalo v Pešti in Zagrebu. Že zdaj se malo dobrega iz Pešte sliši, in če nas pri kazni ne goljufajo, nimamo se nadjeti za zelenega vspeha. Dečkova porazumljenju še najbolj prijazna stranka zmirej več veljave izgublja in brž ko ne bode stranka „tigrov“ — ktere je malo ali nič za celotno Avstrijo mar — dobila večino. Kaj nam pa ta stranka obeta, kažejo članki v „Honu“, ki jih prvi tigrji: Jokaj, Tisa, Giči spisujejo. Oni samo spoznajo svojega kralja za edino, kar imajo z deželami takraj Litave skupaj. Kako daleč bomo po takem prišli, to že zdaj tako vsak spozna. — Pa tudi zagrebški zbor bode imel težke posle; vlada namerjava namreč v resnici dualizem izpeljati in trojedino kraljevino z Ogerskim čisto združiti. Potrjuje nas v tem tudi govorica, da hoče nove nadžupane v trojedini kraljevini imenovati — pa same Madjarone. V kratkem vidimo, kako se bodo naši bratje v zagrebškem zboru obnašali; oni bodo ali dualizem — nesrečo Avstrije — vresničili, ali federalizmu na noge pomagali. Vseh Slovanov očiso v Zagreb obernjene: Bratje Hrvati pozor! — Danešnja vladna: „Dunajčanka“ nam oznanjuje, da je cesar Beusta tudi za ministra cesarske hiše izvolil in da je tedaj govorica, da k tej časti protestant ne more priti, le prazna bila. Kaj poredko k temu avstrijski katoličani, škofje? Znabiti bode še Beust tudi predsednik ministerstva postal, ker je Belcredi predsedništvo le začasno dobil.

Zdaj ko se je najbolj vroča želja Italijanov — edina Italija — vživetvorila, še vendar niso zadovoljni, in še hočejo razum Rimskega cele dele naše carevine imeti, da se edina Italija dopolni. Trst, Istria, Gorica, Dalmacija in južno Tiroljsko, to so jim zdaj uboge dežele, ki še zmiraj rešitelja čakajo, kteri jih bode rešil avstrijskega jarma. Vendar niso vsi Italijani teh misli; t nam kaže dopisnik iz Verone v „Trieste Ztg.“, ki svoje narodnjake odvraca od nepravičnega zahtevanja, jih opominjaje, da v teh deželah — posebno v Istriji — živi mnog Slovencev, ktere nikakor ne morejo siliti da se laškemu kraljestvu pridružijo. To se kaj jasna znamenja in glasni klici, naj stor vlada naša, kar je za Avstrijo neobhodno in edino potreba: Naj podpira slovenski živeli element!

V Galiciji kervavih solz vredni razpored med Poljaki in Rusini od dne do dne bolnarašča. Pri tej priložnosti hoče puntarska poljska stranka v motnem ribiti. Pravijo, da je znani Mieroslavski sam tudi zraven. Pri vseh notranjih zmešnjavah bi še puntarski potrebovali, da bi Avstrija gotovo ne prišla k zaželenemu miru, ki nam je bolj potreben kot ribi voda! Čuda, da prenapeti Poljaci podpore najdejo od take strani, od ktere bi je človek najmanj mislil. Kdor veter seje bo vihar žel!

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celoveca. (Beust; nemškutarjenje po šolah; tiskarnica; vojaški konji; ogenj; štipendije za pridne učitelje; svilnato seme). Prav obširno smo poslednjič novega Beusta popisoval.

Bilo je že proti sedmim zvečer — ravno so jeli po oknih sveče prižigati, ker je bila napovedana splošna razsvečava mesta, — ko drdrám skozi predmestje „Cittadello“ proti kolodvoru. Pri vratih, blizu priprostege ali dostojnega spominka Andreja Hoferja, stoji več mestnih stražarjev. Mož na straži prezentira, vsi pa so bili čez mero uljudni in prijazni, in so podajali roke k slovesu, želé nam srečno bodočnost.

Sploh moram tukaj omeniti, da se je mestna narodna straža proti nam čez vso hvalo moško in prijazno obnašala, da zasluži gotovo pohvalo in slavo vseh, ki so bili poslednje dni avstrijske vlade v Mantovi. Tudi je vedela pokoj in red obdržati pri vsakej priložnosti z lepo in bolj popolnoma, kakor marsikdo drugi.

Bil je že trd mrak, ko sem prispel na kolodvor. Čestokrat sem se še ozrl na slavno in krasno Virgilijevo mesto, ki ga je obdajal žarni svit mestne osvičave. Ogromna kupola (kuplja) crkve sv. Andreja, ki je od daleč še bolj velikanska videti, se svojo neizmerno tribojno zastavo, žarela je kakor živo srebró in je nepopisljivo veličastno vzviševala danešnjo svečanost. Dragi moj, prekrasna ti je Mantova, pa tudi grozovitna: njeno grozo živo spričuje naša posadka. Čeravno po vojski nismo mnogo trpeli, pri-

zadjal nam je pa tolikanj več Mantovanski vzduh ali zrak. Gotovo dve tretjini cele posadke, posebno pa naši pridni kanonirji, so za groznico ali mrzlico neizmerno veliko trpeli in bodo še, marsikteri morebiti vse svoje žive dni. Od meseca januarja do oktobra je prišlo v vojniške bolnišnice nekaj čez 7800 bolnikov, meseca avgusta čez 1780, septembra 1300 mož, ki so bili skorej vsi za groznico bolni. Tu sem pa niso prišteti vsi tisti, ki so po kosarnah, kasematah in hišah bolehovali. S temi vkup je posadka, ki je bila tam od majnika do oktobra, nekaj čez deset tisoč mož, skorej vsa mrzlico imela, nekteri manj nekteri bolj hudo. Iz tega lahko vidiš, da nisem ravno nerad tega nezdravega mesta zapustil, čeravno, kar se tiče vsega drugega, tam ni slabo živeti. Gredé proti Gorici so bile po vseh postajah vojaške italske straže, mnogo italjskih častnikov, ki so bili kaj prijazni. Naše bolnike so v Vičenci zjutraj na vse zgodaj in popoldne v Kasarsi kaj dobro in obilno pogostovali. Z Bogom!

Ves Tvoj J. J.

vali in marsikaj o njem povedali, kar bo Slovincem javljene po volji. Mislili smo, da je vse to več ali manj le prazna govorica. Pa glejte! „Klagenfurterica“ v št. 261 do naša obširno pismo nekega saksonskega politika, v katerem se vse to poterjuje, kar smo o Beustu povedali. Da ne ponavljamo starih reči, prosimo, naj se vzame poslednji „Slovenec“ v roke in se prebere, kar je rečenega o Beustu. Černi oblaki se zbirajo nad Avstrijo, Bog nas varuj! — Tudi po deželi nemškutarjem spet greben narašča. Od več strani slišimo, da morajo učitelji, ki ne mlatijo po slovenskih šolah prazne nemške slame, timveč se pošteno danih postav deržé, veliko sitnost in težav prenašati. Naj hujši so pa tujci, ki so med Slovenci kaj kupili ali službo dobili; ti so pravi sejalcí nemške omake. Namesto da bi se oni in njih otroci slovenskega jezika učili, pa le silijo, naj bi se zavolje njih cele fare in doline nemški učile in ponemčile. O svojem času bodemo marsikoga na oder postavili, da svet spozna naše nasprotnike in zatiralece. Tega pa že zdaj ne moremo zamolčati, da so našo novo kmetijsko šolo osnovali ravno po načertu, ki smo ga mi v „Stimmen aus Innerösterreich“ nekdam podali, le sirota slovenščina je šla rakom žvižgat! — Naš mestni odbor pa tudi naša kupčijska zbornica sta v javnej seji izrekla, da je tretja tiskarnica v Celovcu živa potreba ne samo za mesto naše, timveč za celo deželo. Biskracija se je tretje tiskarnice branila na svo sapo! Videli bomo, koliko so vredne zlate besede, ki so se pisale in govorile o avtonomiji ali samoupravi dežel in občin.

15. nov. so se prodajali poslednji vojaški konji; menda se jih je na Koroškem prodalo 9000. Je pa tudi zdaj kónj po vasesl, kakor nikoli poprej. Vemo za vas, kjer je pred nekimi tedni bilo le 5 — 6 konj, zdaj jih pa je 40! — Poslednjo sredo 14. t. m. je ob 4. zjutraj v Kotmarivasi navstal hud ogenj. Pogorelo je 6 pohištev unstran potoka, ki skoz vas teče. Nesreča je velika, timveč ker je zdaj jeseni že vse spravljeno in je med tremi pogorelci menda le en sam bil zavarovan, pa še ta ni zavarovavine menda ob pravem času plačal. Kmetu Schleicherju je zgorelo par konj, 4 svinje in več kot 300 vaganov nezmlačenega žita, kerna pa vsa. Dobro je bilo, da so prileteli iz vseh sosednih vasi ljudje na pomoč, in niso le gledali, timveč pomagali na vso moč. Hvala vsem! — Naša kmetijska družba naznanja, da bo tri štipendije — po 25, 15 in 10 gld. — delila tistim učiteljem, ki so si najbolj prizadevali pri sadjo — čbelo — in sviloreji. Prosilci naj se oglasijo in svoje zasluge določno spričajo vsaj do 31. decembra 1866. — Predsednik društva za svilorejo, g. bar. Ankershofen, oklicuje, da je volje, vsa svoja murbina drevesca zastonj oddati vsem tistim, ki sami ponje pridejo. Kdor pa boče, da se mu na dom pošljejo, naj se pismo oglaš pa za 100 drevesc 40 kr, za 200 pa 70 kr. voznine pridene. —

Iz Velikova. (O zadevah ljudske šole v Trušnjah.) Ne zamerite, da vas spet z ranjenim srcem obiskujem. Šram me je skorej pričakati se z ljudmi čudnega značaja; ali ker bi znabiti pravica in resnica preveliko škodo terpele, prizanesite mi, dragi „Slovenčevi“ čitatelji, da moje mnenje o sestavku v „Draupošti“ št. 79 z nadpisom: „Bedauerliche Schulzustände in Trixen“ svetlo naznanjam. Vsaj nekateri bralci našega „Slovenca“ tudi nemški čitati znate; torej vam izročam nekatere neresnične in žaljive odlomke omenjenega spisa nemški. Cujte! „Im letzten Berichte aus Trixen wurde erwähnt, dass sich in der Gemeinde Waisenbergr, wozu Trixen eine einverleibte Gemeinde bildet, die schönste Ruhe und Ordnung herrscht und dieser Passus in dem erwähnten Berichte wird auch heute als wahr bestätigt, insoferne derselbe ausschliesslich den reinen Wirkungskreis der Gemeindevorsteherung berührt.“

Ste li slišali, ljubi Slovenci? Vderite jo v Trušne, tam je šola za vas; saj veste, da v nobeni srenji skorej ni kaj boljšega kakor mir in red, — najlepšega pa tam najti in se ga naučiti morete. Kaj pravite pa k temu, vi duhovni pastirji, ki ste g. predstojnika imenovane srenje že tožiti prisiljeni bili — gotovo ne zavolje miru in reda? Kaj pravite k temu, vi ubogi posli, ktere je imenovani g. župan že tolikrat kaznoval ne po postavi, timveč po svoji lastni volji! Kaj pravite k temu lepemu miru in redu, vi finančni stražarji, ki ste g. župana, ki je tudi olar in žganjar, tolikrat tožili in kaznovali? —

Obernimo pa se zdaj k njegovim domačim Šentmarješkim faranom, in poslušajmo, kaj pravijo oni. Znabiti bojo vsaj oni isto pohvalo najlepšega miru in reda poterdili? Oj, tukaj še le slišimo pravi krič in vriš! Kaj je vendar do zvezd pohvaljeni župan g. Nagele, po domače Wunder, lastnim faranom tako hudega storil? Za sedaj naj le kratko povemo to le.

V imenovani župniji že dolgo ni miru in reda. Okoli farne cerkve sv. Marjete prebiva blizo 700, pri podfari sv. Franciška pa le blizo 400 duš. Nekdaj se je cela fara od velikovškega nekdam slavnega kapiteljna oskerbljevala in ni imela ne svojega župnika, ne farovža. Ker se je pa jelo k sv. Francišku Ksaverijanu mnogo romarjev shajati, so pri podfari farovž postavili in v istega, ko se združene kapiteljske fare niso več iz Velikova oskerbljevale, ampak dobile od njega svoje duhovne, svojega dušnega pastirja nastanili. V začetku so bili Šmarječani, ker so bile pri sv. Francišku krasne slovesnosti, zadovoljni, da je bilo v farni cerkvi le semtertje kako božje opravilo; ker pa je ondi božja pot s časom nehala, začeli so se po vsej pravici za več sv. opravil poganjati; kajti ravnalo se je kedaj že žalostno z njimi. Ker se je še neprenehoma na 400 duš pri podfari veliko bolj kakor na 700 pri fari gledalo, vložili so farani leta 1864 zopet ponižno prošnjo: „Da bi namesto kakor dozdaj le 5, dobili vsaj 10 krat v letu popoldansko službo božjo in da bi imeli o sopraznicah tudi kedaj sv. mašo.“ Ali to ni malenkost, česar so prosili? In vendar je bila ta prošnja mir in red ljubečemu županu voda na mlin. Navstali so prepri, deputacije pro in contra so se jele sem in tje vlačiti in napravljali pisarij pri dekaniji in škofiji dovolj. Kaj je mir in red ljubeči srenjski predstojnik tedaj nekomu govoril, to je še vse dobro znano; da je on zvonec nosil in da je njegova derhal le njegove besede poterjevati imela. Zadobili so farani od premilost. knezoškofa Valentina nov red bogočastja (Gottesdienstordnung) in Nagelova prava skerb je bila istega v roke dobiti in ga ne dati več nazaj. Bil je isti od g. fajmoštra ustmemo in pismeno tirjan, ali še danesnji dan ni sluha od njega. Glejte ga pravega župana! Red božje službe si je že prisvojil, v kratkem menda bo tudi pridigovati in maševati začel — ali v cerkvi, alj pa v svoji taberni pri cerkvi, to se bo še le zvedelo!

(Dalje pride.)

Iz Vojnika pri Celju. J. D. (Letina. Rodoljubje in slovenščina pri nas in pri Frankolčanih.) Ker tudi jaz s tremi drugimi učitelji vred prejemam po velikodušni naredbi g. Gorupa brezplačno vrlega „Slovenca“, naj tu najprej presrečno zahvalo izrekam blagemu g. daritelju, ki se je na nas uboge učitelje tako blagodarno ozrl. Slava mu! — Zdaj naj pa še kaj povem, kako je kaj tukaj. Kar se letine tiče, se mi ne moremo kaj preveč hvaliti; boljša je pa pri naših sosedih in mejačih. Škodoval nam je precej pomladanski mráz; vendar pa bi se dalo to že utrpeti, ako bi nam bila ostala le ajda, ki je tako lepo kazala, da smo se je že naprej veselili. Ali 9. septembra jo je žalibog toča večidel tako potolkla, da se ni splačalo žeti jo, ampak so

jo koj pokosili in za steljo porabili. To je slaba! — Po nogradih sta sicer mráz in toča tudi nekaj škode napravila, vendar pa se je še precej sladkega „mošta“ dobilo. Ceni jo ga po 3 gld., pa kaj bi ga tudi ne, ker se mora v gostilnici za maselček 8 — 10 kr. šteti? — Kar slovenščino zadeva, moram tu povedati, da mi Vojničani nismo na zadnji stopnji. Naši gg. duhovniki so iskreni rodoljubi in se trudijo z besedo in v djanju za blagor naše mile Slovenije. Temu je priča, ker so naročeni na več slovenskih časnikov in so tudi udje celjske čitalnice. Tudi naša šola, v kateri podučujeta dva učitelja, je skorej povse narodna. Ker se od občinskega svetovalstva tej šoli nič zavir ne dela, reče se lahko s pohvalo, da je tudi naš župan rodoluben mož. Posebne hvale pa je vreden naš občinski tajnik g. D., kajti on je v besedi in v djanju iskren Slovenec. Slava mu!

Drugači pa je pri naših sosedih Frankolčanih. G. župnik J. je sicer vrl in delaven rodoljub, tako tudi g. učitelj K., ki je poseben v šoli dozda slovenščino pridno obdeloval (kaj bode zanaprej, ne vemo; dobro se ne kaže!), le g. župan N., rojen Kranjec, in še nekateri drugi njemu prijazni in enaki možje vse nekako kazé in slovenščino za duri pahajo, kar in kjer morejo. Le-ta grdi nemškutar je tudi pred nekaj časom vlogo napravil, naj bi se na višem mestu prepovedalo, slovenščino v šoli učiti. Kakor se za gotovo pripoveduje, potrdila se mu je že njegova prošnja in uboga revica slovenščina je spet zmagana, — učenik pa pričakuje v kratkem novega učnega načrta, po katerem se bo spet moral z nemščino ubijati in prazno slamo mlatiti, da se le nekterim oholim in kratkovidnim srenječanom po volji zgodi. Da bi skorej boljši bilo!

Ljubljana 12. nov. —š— (Sokolske veselice pri Virantu.) V saboto 3. t. m. so se začele veselice „Sokola“ pri Virantu. Velika, lepo okinčana dvorana in dve drugi sobi so bile ta večer prepolne. Vodja (vrednik) prvega večera je bil gosp. Fr. Ravnikar, tajnik društva, kateri je izverstno doveršil svojo nalogo. Posebno je dopadalo branje „Brencelja“ (humorističen list), ker je g. Ravnikar zopet pokazal, da mu je „humor“ prirojen in da se ga zna poslužiti vedno v pravi meri. Govoril je tudi po občni želji g. Luka Svetec o slovenskem programu tako jasno in umevno, da je bilo veselo poslušati ga. Občna želja je bila, naj on in drugi prvaki večkrat pri sokolskih večerih o važnih rečeh kaj govoré; hvaležno jim bode vedno društvo za to. Zadnja veselica 10. t. m. je bila zopet prav prijetna in važna. G. Vojt. Valenta je vredoval ta večer. Pevci so prepevali krasne domače pesmi, posebno je dopadla šaloigra, složena od g. Valenta, v kateri se je g. Pav. Drašler zopet skazal izvrstnega komikarja. Tudi „Brencelj“ (brez torbe) je pikal in marsiktero resnico povedal; tudi ni zamolčal vprašanja, zakaj se v mestnih zborih samo nemški govori in v pisarnicah samo nemški vraduje? Dalje je g. Poúr v kratkem govoru dokazal, kako važne so šole za napredovanje vsacemu narodu, da mi Slovenci dozdaj še nimamo srednjih šol, v katerih bi se v maternem jeziku učilo in še manj zamoremo pričakovati, da bi mi Slovenci potrebno samostojno vseučilišče (univerzo) v malo letih napraviti zamogli. Najlepša priložnost se nam pa zdaj ponuja, ko naši bratje na jugu delajo po želji vseh Jugoslovancev in hočejo napraviti jugoslovansko vseučilišče. Mecen škof Juri Strossmajer, kateri je že tudi mnogo denarja podaril slovenskim društvom, je v ta namen položil na oltar domovine 50.000 gld. Želeti je, da tudi Slovenci kaj darujejo, vsak po svoji moči. Da se zamore hitro in mnogo nabrati, predlagal je g. Poúr, naj se povabijo po časopisih slovenski domorodci, da darujejo za jugoslovansko vseučilišče in dalje naj napravi „Južni sokol“ veliko be-

sedo v isti namen. Ta predlog je bil enoglasno sprejet. Potem poprime g. Luka Svetec za besedo in obširneje o tej reči govori ter priporoča, naj se imenovani predlog g. Pour-a hitro izpolni in da se v ta namen voli odbor 7 udov, kateri naj prihodnji sokojski večer sporočava o tej zadevi.

Izvoljeni so bili v ta odbor: Dr. E. H. Costa, načelnik sokola, dr. Toman, L. Svetec, Jernej dr. Zupanec, Horak, E. Pour in Fr. Ravnikar.

Ptuje dežele.

Rim. Kaj veliko se zdaj govori in piše o poslednjem papeževem nagovoru, bodisi kar se tiče Italije ali Ruske. Da vladam obeh držav ni to po volji, si lahko mislimo in tudi po časnikih odmevajo nasprotni pa zabavljivi glasi. — Zdaj je med drugimi tudi v Rimu bivši angleški minister Gladston, ki je neki papeža že enkrat obiskal. Pogovarjala sta se o marsičem, zlasti pa tudi o prihodnjem papeževem bivališču, in tu je papež neki rekel, da ne pojde ne na otok Malto, ne na Irsko, ne kam drugam, ampak tje, kamor mu bode previdnost božja pot odkazala. — Angleži bi res kaj radi imeli papeža na svoji zemlji, ali to bi tudi radi Španci in Italijani, pred vsemi pa Napoleon sam, ki bo javeljne dopustil, da se bo papež kam drugam, kot na Francosko, preselil. — Poroča se, da je laška vlada 60.000 vojakov na mejo postavila s poveljem, da naj na Rinskem vsakoršne homatiije zabranjajo. Kmalu se bo slišalo, kaj in kako?

Rusija. Časniki ženejo še vedno velik hrup zoper Poljake in — Avstrijo. Vlada neki tudi še vedno pošilja vojake proti gališki meji. Ne bojimo se sicer še tako hitro kacih kodercij, ali ker se tako imenovani stranki "belih" in "rudečih" Poljakov (Čartorjski in Mieroslavski) vedno bolj oglašate in vodo na svoj ali še Bog ve na kateri drug mlin obračate, prigodi se pač lahko kaj neprijetnega, zlasti ker si Ruska tako zelo svojo armado pomnoža. — Kruti general Kaufman, Muraviev-ov naslednik v Vilni na Litvanskem, bil je one dni nagloma v Petrovograd poklican in — ne pojde več nazaj, ker se je neki pregrozovito obnašal in vse prebivalce mahoma porusiti hotel. — Kmetje na ruskem Poljskem so po carske milosti spet veliko dobroto zadobili, ker si bodo zanaprej lahko svobodna in lastna zemljišča pridobivali. — Car je ravno kar tudi veliko galiških prebivalcev, ki so bili v poljske homatiije zapleteni, pomilostil.

Španska. Daljnopisnik nam je že poročil, da se je oni dan v mestu Barceloni na Španskem punt vnel, toda ne proti kraljici, ampak proti zdanjemu ministru Narvaezu, ki je v tem kratkem času, kar vlada, svobodo popolnoma zaterl. Zato pa tudi kraljica, ki že kakor burbonka ni vživala nikdar posebne ljubezni, čedalje bolj ob vse zaupanje in udanost prihaja. Res da Prim pred vsem sovraži Narvaeza, kar more, ali stranka njegova dela le za združenje Španskega s portugalskim kraljestvom, Burbonci pa dase enkrat za vselej s prestola pahnejo. Zatorej bo pa tudi to težko res, kar telegraf poroča. Če je bil res kje kak punt (kar se pa zdaj že preklečuje), bil je zoper kraljico in Narvaeza, ki ga v vseh rečeh z ruskim Muravievom primerjajo. Tak trinog je!

Francoska. Napoleon se še menda nič kaj terdnega ne čuti. Kaže se sicer ljudstvu in vojakom, ali pravijo, da ne on sam, ampak nek drug človek, ki je njemu kaj zelo podoben! Sicer pa tudi na Francoskem niso nič kaj mirni in zadovoljni. Časniki le po svobodi vpijejo, Napoleon pa jo še vedno zadržuje. Tudi se je one dni v Parizu nekaj prigodilo, kar dela veliko

hrupa po deželi. Zaprli so namreč okoli 40 dijakov ali študentov viših šol, ki so obdolženi, da so udje nekega skrivnega društva, ki dela zoper cesarja in cesarstvo. Da bodo tudi hudo kaznovani, je skorej gotovo, ali nezadovoljnost bo še večja. — Vlada se zdaj na vso moč podviza, da bi prej ko mogoče armado bolj uravnala in jej boljše orožje pripravila, — potlej pa hajdi nekam, ker bodo do tistihmal tudi iz Rima in Mehike vojaki domu prišli. — Amerikanci so v Pariz za zastopnika generala Dix-a poslali; poprej je bil Bigelov.

Razne novice.

* Zdravje mehikanske cesarice Karoline je po terzaških listih še precej dobro. Sprehaja se nesrečna cesarica večkrat na dan po lepem vertu v Miramari, tudi je rada in si sladko. Bog daj, da bi skorej popolnoma ozdravela!

* "Tržaški Ljudomil", ki mu je lastnik in vrednik iskreni g. Godina, nanzanja v 9. številu, da neha izhajati, ker mora tako biti, — pa Bog ve, pravi končno, kaj da se utegne že v kratkem prigoditi!

* Prihodnje leto bode, kakor se piše, razstava kmetijskih, obertnijskih in rokodelskih izdelkov v Ljubljani.

* Telegrafsko vodstvo je ukazalo, da se imajo vsi telegrafski uradniki učiti deželne jezika. To je prav; in tako smo zopet vjeli kapljico enakopravnosti, koja se sčasoma mora vresničiti. Do sedaj se je zahtevalo od telegrafskih uradnikov, da znajo nemški, laški, francoski in angleški jezik; ker pa ni lahko mogoče, da se nauči vsak uradnik vseh deželnih jezikov, ki se govoré v Avstriji, zato naj telegrafsko vodstvo posebno na to pazi, da službo daje uradnikom v tistih deželah, katerih jezik umejo.

(„Il. Pr.“)

* V Kranju je odvetniška služba izpraznjena. Nadjamo se, da jo dobi kak ver domoljub.

* Za predstojnika ali velikega križarja pri nemškem ali križarskem redu je bil v Pragi izvoljen o. Janez Jestrabek.

* Za notarja ali bilježnika na Vranskem izvoljen je avskultant g. France Mörtl. Slišimo, da je novi notár tudi rodoljubljen gospod in bo tedaj dostojno zavzemal mesto rajnega rodoljuba Bratkoviča. Bog daj!

* „Politik“ polaga Čehom v nekem ondanim članku med drugim te-le besede na serce: „Se predno je Avstrija v hudo zadrego prišla, ministre na Saksonskem iskati, bil je že naš narod. Ta narod ne pričakuje blagosti niti od Beusta niti od Belcredija, temveč sam mora zaupati na svojo lastno moralično moč in zavarovati si svojo narodnost s tem, da ima ljubezen do domovine in znanosti, da je dobro izrejen in ima terden značaj ter da je za napredek vpnet. Ta narod šteje na Českem, Marskem in Šleskem 5 milijonov duš. Ravno toliko jih šteje tudi madjarski narod, ki hoče záse državno polovico. Narod naš ima zdravo vredbo, obstoji namreč iz plemenitavev, meščanov in kmetov in velika moč njegova je ta, da je narodna zavest prešinila že vse stanove in se tedaj nikakor ne bo moglo svojevoljno ž njim pometati.

Ta naš narod zaupa tudi vodnikom svojim, kar se tiče dualizma, ožega državnega zbora in vseh taci in enaci bolj ali manj podobnih vredb; kar to zadeva, ni pri nas nobenega razdertja, nobene ločitve, ampak obvezna nas le eno prepričanje, in sicer to, da meri dualizem na Česko in le na Česko potem pa tudi na Avstrijo! Ali bo avstrijs-

ka ideja svojo moč in veljavo obderžala, tega mi ne vemo; to pa vemo, da bomo mi dolžnost svojo storili, in tudi bodočnost Avstrije od nas zahteva, da si prizadevamo za to, da postane dualizem nemogoča reč, da se razbije“, itd. — Slovenci, tudi mi se učimo o našem narodu tako misliti, govoriti in delati, da — pozobani ne bomo! Nekterim se sicer táke besede fanatične zdé, pa nič ne de; naša bo škoda, če na druge bolj gledamo, kot na sebe!

* „Novice“ naznanjajo, da s „Kreuzerblattelnom“ nemškim ali slovenskim ne bode v Ljubljani nič, ostane pa še „Laib. Ztg“, ker vladi nič stroškov ne prizadeva.

* V Veroni je neki okoli 70.000 centov pšenične moke, ki so jo za našo armado nakupili, na prodaj postavljene. Shranjena je, kakor „Nov.“ pišejo, v 50.000 žakljih v 7 velicah cerkvah in v pokritih prostorih velicega pokopališča. Tu bo spet država imela veliko zgubo, kakor pri konjih, volih in drugih rečeh.

* 24. 25. in 26. novembra bode v Zagrebu narodna svetkovina v slavo neumerlega bana hervaškega Nikola Zrinjskega. Veliko duhovno opravilo, gladiščina igra, veliki obed v gostilnici (na novem tergu pa se bo pekel cel vol in delil med ljudstvo tudi kruh z vinom), veliki koncert obeh pevskih društev in naposled ples, ktere ga bo o polnoči sklenila popotnica, ki je bila po razpisu obdarovana z 10 cekini v zlatu.

Odperta listnica.

Čest. pevskemu društvu v Teržiču: V števil. 83 in 84 iz Teržiča natisnjeni dopis Vas je hudo razjezil. To živo priča beseda in duh, v katerem je dopis Vaš pisan. Pa debele in grenke besede ne opravijo vsega pri pametnih ljudeh, ti gledajo na dela ali fakta, — ravno to ste pa na dolgu ostali! Kar ste spodbili, je samo to le — „Da je g. K. pri našem pevskem društvu, to je prav debelozlagano, in če bi tudi bil, mislimo, da pri vsem tem lahko Slovenec ostane, z dušo in telesom brez vse škode, kar njegovo rodoljubje zadeva, ker naša pevska družba vsacega pravega in poštenega Slovenca spoštuje in tudi sem ter tje rada kakšno slovensko zapoje. Gosp. M. dasi ravno tudjozemec (Ausländer), slovenske pesmi zelo spoštuje in hvali ter jih tudi nam za petje priporoča. Gosp. D. našega društva po smerti rajnega g. Pogachnika ni osnoval, ampak osnovali so ga udje sami. V naši farni cerkvi se ob nelehah in praznikih obdevetih poje le slovenski, pri šolarski maši vselej le slovenski, ne pa, kakor se spet sploh misli, nemški, in tudi v šolah se naša mladina manj in bolj slovensčine uči, kakor pa to na kakem drugem kraju.“ To so djanje v Vašem dopisu, torej jih tudi radi svetu naznanjamo, naj zve, da je tudi Teržičane vsaj enkrat pamet srečala. Kar pa dalje pišete, v našem poštenem „Slovencu“, ki hodi med omikane ljudi, ne bomo ponatisnili, ker Vas nočemo še v večjo sramoto pripraviti. Le to vam prijateljsko svetujemo, da pri enaci dopisih nikoli ne zabite, da s tem, da druge čerim, samega sebe še ne omijem!

Č. g. G — o pri Dravi: Bode nam prav dobro došlo.

Č. g. g. rodoljubom v Ljubljani, Gradcu, Gorici, Terstu in Poreču: Vse prav lepo prosimo, naj nam zastran deželni zborov marljivo dopisujejo!

Loterija.

Terst, 14. oktobra:

42 59 8 62 43.

Prihodnje srečkanje je 28. novembra 1866.

Dunajska borsa 16. novembra 1866.

5% metalike	59.55
5% nacional	66.60
1860 derž. posoj	80.50
Bankine akcije	717.—
Kreditne	153.—
London	126.90
Novi zlati	6.04
Srebro	126.—